

HAUR EUSKALDUNAREN NORTASUN KULTURALA

Tesiaren egilea: Fernando Olabarrieta Artetxe

Unibertsitatea: Euskal Herriko Unibertsitatea

Saila: Oinarrizko Psikologia Prozesuak eta haien Garapen Saila

Tesi-zuzendaria: Pedro Hernández Hernández

Tesiaren laburpena:

Molde kognitibo-afektiboen edo *buru-moldeen* teoria (Hernández, 2002) da lan honen oinarri teorikoa. Psikologia konduktualak arlo zientifikoari egindako ekarpenei esker, badakigu pertsonen jokabide-ohitura jakin batzuk dituztela. Hala ere, giza adimenak badu barne-ohiturak edo jokabideak eraikitzeko gaitasuna ere, munduari eta bizitzari buruz duen pentsamoldearen bidez. Zehazki, estrategia kognitibo-emozionalak dira horiek, errealitatea ikusteko eta interpretatzeko ditugun moduak. Estrategia horiek ohitura mental bihurtzen dira azkenean, edo pentsamolde-eredu, Hernándezek (2002) “buru-molde” deritzenak, azkenean norberak bere inguruko mundua hautemateko, interpretatzeko eta horri aurre egiteko duen modu berezia moldatzen eta itxuratzen duten ohiturak direlako.

Atal enpirikoan, kultur talde desberdinetako 9 eta 12 urteko haurren molde kognitibo-afektiboak konparatzen dira: probak euskaraz egin dituzten haurrak eta euren gurasoak euskaldunak eta euskal hiztunak direnak (1), probak gaztelaniaz eta guraso euskaldunak eta euskal hiztunak (2), aita euskalduna eta ama erdalduna.(3), ama euskalduna eta aita erdalduna (4), guraso etorkinak euskaraz ez dakitenak eta haurrak Euskal Herrian jaiotak (5), guraso etorkinak, Euskal Herrian bizi direnak eta haurrak Euskal Herrian ez jaiotak (6), Kantabriako haurrak (7) eta Kanarietakoak (8).

Horretarako bi tresna erabili dira:

- *TAGINASTE*: ikerketarako bereziki diseinatu eta landutako tresna proiektibo eta irekia da. Arkatz eta paperez egin beharreko proba bat da, eta taldeka nahiz banaka aplikatu daiteke. Berez, probak 54 item ditu; horietako 43 irekiak dira eta beste 11 item itxiak dira.
- *TAMAI* (Haurren Adaptazioari Buruzko Autoebaluazioko Test Multifaktoriala. Hernández, 1983, 1990, 2001): diagnostikorako tresna soila da, barematua eta merkatuan eskuragarria, eta hezigaiek beren buruaz, gizarte-harremenez, eskola- eta familia-esparruez duten iritziaren, jarreraren eta portaeraren eta gurasoen hezkuntza-jarreraz duten iritziaren gaineko datuak biltzen ditu.

Metodologia kualitatiboz egindako lan honek erakusten du, nor bere kulturaldearen arabera, errealitatea ulertzeko eta bere aurrean erreakzionatzeko tankera kognitibo-afektibo desberdinak dituela. Emaitzok laburtzearen, honako tipologia kulturala atera da, talde bakoitzaren ezaugarriak laburbiltzen dituena:

1. TALDEA (HELDUTASUN NABARIA): talde hau definitzen duten ezaugarriak honako hauek dira: errealista, positiboa, aktiboa, autokontrolatua, eta familiara, eskolara eta gizartera moldatua.

2. TALDEA (MOLDATU KRITIKOA): autokontrolatua, beldurrik gabea, disnomikoa, moldatua, familiararen hezkuntza-estiloaren hautemate permisiboa eta irakaslearekiko abertsioa duena.

3. TALDEA (AITAREN ERAGINPEKOA, EMOZIOEN GAINEN KONTROLA): pentsamendu neutroa, "ni" fisiko positiboa, erreakzio normatibizatua, beste munduak zirrara eragiten dio, familia-asegabatasun apala eta aitaren laguntza pertsonalizatzailea.

4. TALDEA (INADAPTAZIO ARINA, EZKORTASUNA ETA ARDURAGABEKERIA): "ni"ari eta besteei buruzko omisioa, konponbideak bilatzeko jarrera aktiboa, gizarteari buruzko balioespen negatiboa, emozioen gaineko kontrol urria eta inadaptazioaren eta oldarkortasun sozialaren autohautematea.

5. TALDEA (EZ-MOLDATUA): "ni"ari eta besteei buruzko omisioa, jarrera eraikitzaile eta etikorako joera txikiagoa, gizartearen gaineko balioespen negatiboa, zibilizazioari buruzko ikuspegi eszeptikoa, emozioen gaineko kontrol urria, pentsamendu analitikoa, kognipunitiboa, disnomikoa, eskola-inadaptazioa, familia-asegabatasuna, laguntza pertsonalizatzaile urria eta murrizketa handia.

6. TALDEA (NEUTROA, LAUSOA, ZEHAZTUGABEA, ANBIBALENTEA): pasiboa, konponbideak bilatzeko joerarik ez duena, errealitatean inplikaturik, pentsamendu arautzailea eta inadaptazio-faktorerik eza.

7. TALDEA (AUTOKONTROLATUA, ERREPRIMITUA, ANBIBALENTEA): pentsamendu zehaztua, "ni" fisiko positiboa, arrazionala, emozioak kontrolatzen dituena, desoreka soziala hautematen duena, disnomikoa, permisibismo apalekoa eta murrizketa nabaririkoa.

8. TALDEA (DEPRIMITUA-AUTOPUNITIBOA): etikoa, aktiboa, bitxia, autokontrol apalekoa, pentsamendu ez oso analitikokoa, depresibo-intrapunitiboa, eskolara moldatua, disnomia urrikoa eta murrizketa sozial altukoa.

Azkenik, ikerketaren helburua izan da (eta hori da ikertzailearen aurrera begirako asmoa ere) nortasun kulturalaren prozesuetan eta aspektu kualitatiboetan sakontzea, eta, era berean, kulturen arteko errealitatea hobetzeko hezkuntza-programak eratzeko aurrera pausoa ematea.